

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/271/2021
Identifikačné číslo spisu: 1108219966
Dátum vydania rozhodnutia: 28.02.2024
Meno a priezvisko: Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:1108219966.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu J.. F. D., bývajúceho v P., Š. XX, zastúpeného JUDr. Pavlom Torňošom, advokátom so sídlom v Bratislave, Tomášiková 50/D, proti žalovaným 1/ S.. D.. Ľ. Z., bývajúcej v P., R. X, 2/ J.. J. Q., bývajúcej v V., Y. XXXX/X, obe zastúpené FROLKOVIČ Legal s. r. o., so sídlom v Bratislave, Námestie Mateja Korvína 1, 3/ S.. D.. I. L., bývajúcemu v P., Č. X, 4/ J.. E. Z., bývajúcej v P., N. XX, obaja zastúpení LÖWY & LÖWY s.r.o., so sídlom v Bratislave, Slowackého 26, o nahradenie prejavu vôle žalovanej 1/ predat' žalobcovi spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnostiach, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 8C 102/2008, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave, z 22. októbra 2020 sp. zn. 9Co 153/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaným 1/ až 4/ p r i z n á v a nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1.1 Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 13. marca 2018 č. k. 8C 102/2008-727 (druhým v poradí) zamietol žalobu žalobcu v časti o nahradenie prejavu vôle žalovanej 1/ tak, že žalovaná 1/ predá žalobcovi spoluvlastnícke podiely za kúpnu cenu uvedenú v kúpnej zmluve zo dňa 17. júna 2005 uzatvorenej medzi žalovanou 1/ ako kupujúcou a žalovaným 3/ ako predávajúcim (výrok I.), žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu (výrok II.).

1.2 V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že rozsudkom zo 16. septembra 2014 č. k. 8C 102/2008-625 (prvým v poradí) konanie o návrhu žalobcu o určenie neplatnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode vlastníckeho práva zo dňa 30. apríla 2007 proti žalovaným 1/, 3/, 4/ zastavil (rozhodnutie v tejto časti je právoplatné), návrh vo zvyšnej časti zamietol, a o trovách konania rozhodol tak, že o nich rozhodne do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Na základe odvolania žalobcu proti tomuto rozsudku Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 26. apríla 2014 č. k. 9Co 100/2015-672 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

1.3 Po zrušení rozsudku soudu prvej inštančie v žalobcom odvolaním napadnutej časti prvoinštančný súd rozhodoval už iba o žalobe žalobcu proti žalovaným v časti, v ktorej žiadal, aby súd nahradil prejav vôle žalovanej 1/ tak, že žalovaná 1/ predá žalobcovi spoluvlastnícke podiely za kúpnu cenu uvedenú v kúpnej zmluve zo dňa 17. júna 2005 uzatvorenú medzi žalovanou 1/ ako kupujúcou a žalovaným 3/ ako predávajúcim. Súd prvej inštančie na základe vykonaného dokazovania vo veci, po vyhodnotení argumentácie všetkých strán počas celého konania, rovnako ako vo svojom prvom rozhodnutí, ustálil, že žalovaný 3/ ako vlastník spoluvlastníckych podielov pred ich predajom žalovanej 1/ kúpnu zmluvou zo dňa 17. júna 2005, kvalifikovaným spôsobom, tak ako to vyžaduje ustanovenie § 140 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) neponúkol spoluvlastnícke podiely na predaj žalobcovi ako jednému z ďalších spoluvlastníkov. Právne kvalifikovaná ponuka má obsahovať návrh na uzavretie zmluvy za určitých konkrétne uvedených podmienok, s uvedením ceny podielu a času, do ktorého sa má návrh prijať. Predloženie takejto ponuky žalobcovi žalovaný 3/ nepreukázal. K ponuke predaja spoluvlastníckych podielov žalovaného 3/ žalobcovi zjavne došlo, čo vyplýva z listu žalobcu z 25. júna 2005 adresovaného žalovanému 3/. Malo by ísť o neidentifikovaný list žalovaného 3/ žalobcovi doručený 10. júna 2005 a list právnej zástupkyne žalovaného 3/ zo 04. júla 2005, ktoré však ani jedna zo strán počas konania súdu nepredložila. Keďže na základe vykonaného dokazovania nebolo možné zistiť akým spôsobom bola táto ponuka skutočne zrealizovaná, súd prvej inštančie ustálil, že ponuka žalovaného 3/ na predaj jeho spoluvlastníckych podielov nebola právne kvalifikovaná t. j. akoby ani nebola daná. Preto mal za to, že žalovaný 3/ si nesplnil povinnosť stanovenú mu ustanovením § 140 Občianskeho zákonníka pred odplatným prevodom jeho spoluvlastníckych podielov inej osobe, ponúknuť ich žalobcovi ako jednému z ostatných spoluvlastníkov a kúpnu zmluvou zo 17. júna 2005 previedol spoluvlastnícke podiely na žalovanú 1/. Keďže konaním žalovaného 3/ došlo k porušeniu predkupného práva žalobcu, mohol sa žalobca, ako oprávnený spoluvlastník, od nadobúdateľky vlastníctva spoluvlastníckych podielov, žalovanej 1/, domáhať, aby mu vec ponúkla na predaj podľa ustanovenia § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Takýmto procesne prípustným spôsobom sa mohol žalobca proti žalovanej 1/, ako novej vlastníčke, domáhať ochrany porušených práv t. j. uplatniť žalobou o nahradenie prejavu jej vôle, tak ako to žalobca predmetným návrhom i uskutočnil. Medzi oprávnenou osobou, žalobcom, ktorý bol v danej veci aktívne legitimovaným subjektom, pretože v čase realizácie sporného prevodu spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach zo žalovaného 3/ na žalovanú 1/ dňa 17. júna 2005 bol už spoluvlastníkom (od 12. apríla 2005) a povinnou osobou (novým vlastníkom podľa ustanovenia § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka) existoval tak právny vzťah, v ktorom právu oprávnenej osoby na ponuky predaja veci zodpovedala povinnosť zodpovednej osoby ponúknuť vec tejto oprávnenej osobe (tzv. vecné predkupné právo). Ako vyplýva z tejto konštrukcie právneho vzťahu, povinným subjektom, ktorému zodpovedá povinnosť ponúknuť vec tejto oprávnenej osobe, je podľa ustanovenia § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka nadobúdateľ t. j. žalovaná 1/, ktorá bola na základe kúpnej zmluvy zo dňa 17. júna 2005 vlastníčkou sporných spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach od 28. októbra 2005 do 22. októbra 2009. V čase prvého rozhodovania súdu, 16. septembra 2014, už ale žalovaná 1/ nebola vlastníčkou spoluvlastníckych podielov. Od 22. októbra 2009 sa stal vlastníkom spoluvlastníckych podielov opäť totiž opäť žalovaný 3/ a od 26. februára 2010 sa stala vlastníčkou spoluvlastníckych podielov žalovaná 4/.

1.4 V kontexte konštrukcie právneho vzťahu medzi oprávnenou osobou a povinnou osobou v danej veci, a v kontexte petitu, v ktorom sa domáhal žalobca nahradenia prejavu vôle žalovanej 1/, mal súd prvej inštančie za to, že ani jeden zo žalovaných nie je pasívne vecne legitimovaným subjektom v tejto veci. Pasívne vecne legitimovaným subjektom v tejto veci bola od momentu podania žaloby až do 22. októbra 2009 žalovaná 1/, ktorá však od 22. októbra 2009 nie je vlastníčkou spoluvlastníckych podielov. Žalobca počas konania namietal, že žalovaná 1/ sa účelovo a nezákonne zbavila svojho vlastníctva tým, že dňa 07. októbra 2009 odstúpila od kúpnej zmluvy zo dňa 17. júna 2005, a preto považoval jej odstúpenie od kúpnej zmluvy za neplatné. Žiadal, aby sa súd s otázkou platnosti alebo neplatnosti vysporiadal ako s prejudiciálnou otázkou. Mal za to, že ak by bolo odstúpenie od kúpnej zmluvy ustálené súdom ako neplatné, bola by vlastníčkou spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach opäť žalovaná 1/ a súd by tak mohol vo výroku svojho rozhodnutia nahraďiť jej prejav vôle s predajom spoluvlastníckych podielov

žalobcovi, a to bez ohľadu na to, že v čase rozhodovania súdom je vlastníčkou týchto spoluvlastníckych podielov žalovaná 4/. Súd prvej inštancie, rovnako ako v prvom rozhodnutí uviedol, že i v prípade, ak by sa zaoberal v rámci prejudiciálnej otázky touto skutočnosťou, ustálenie tejto otázky by nemalo žiadny meritórny vplyv na skutočnosť, že žalovaná 1/ nie je v súčasnej dobe zapísaná na príslušnom liste vlastníctva ako vlastníčka spoluvlastníckych podielov, a tak by nemohol vyhovieť žalobe a nahradiť prejav vôle osoby, ktorá nie je vlastníkom spoluvlastníckych podielov zapísaných na príslušnom liste vlastníctva. Napriek uvedenému sa ale zaoberal platnosťou/neplatnosťou žalobcom namietaného odstúpenia a dospel k záveru o nedôvodnosti námietok žalobcu o neplatnosti odstúpenia žalovanej 1/ zo 07. októbra 2009. Právo odstúpiť od zmluvy je subjektívnym právom účastníka zmluvy, ktoré nemôže uplatniť tretia osoba, ktorá nie je účastníkom záväzkového právneho vzťahu. Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti, súd prvej inštancie žalobu žalobcu v časti o nahradenie prejavu vôle žalovanej 1/ tak, že žalovaná 1/ predá žalobcovi spoluvlastnícke podiely za kúpnu cenu uvedenú v kúpnej zmluve zo 17. júna 2005 uzatvorenú medzi žalovanou 1/ ako kupujúcou a žalovaným 3/ ako predávajúcim, zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 a § 256 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo 04. februára 2021 č. k. 9Co 153/2019-800 žalobcom napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § § 387 ods. 1 a 2 CSP ako vecne správny potvrdil, vrátane výroku o náhrade trov konania. Odvolací súd uviedol, že predmetom konania po čiastočnom zastavení konania v dôsledku čiastočného späťvzatia žaloby a po nepripustení žalobcom navrhovaných zmien je nárok, ktorým sa žalobca z dôvodu porušenia jeho predkupného práva v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka domáhal nahradenia prejavu vôle žalovanej 1/ tak, že žalovaná 1/ predá žalobcovi spoluvlastnícke podiely za kúpnu cenu uvedenú v kúpnej zmluve zo dňa 17. júna 2005 uzatvorenú medzi žalovanou 1/ ako kupujúcou a žalovaným 3/ ako predávajúcim. Odvolací súd v súlade so súdom prvej inštancie dospel k názoru, že žalovaná 1/ v konaní o predmetnej žalobe nie je v konaní pasívne legitimovaný subjektom, keďže už nie je vlastníčkou predmetných spoluvlastníckych podielov spornej nehnuteľnosti. Žalovaná 1/ bola na základe kúpnej zmluvy zo 17. júna 2005, vlastníčkou sporných spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach od 28. októbra 2005 do 22. októbra 2009, kedy sa stal vlastníkom spoluvlastníckych podielov opäť žalovaný 3/ a od 26. februára 2010 sa vlastníčkou spoluvlastníckych podielov stala žalovaná 4/. Vecná legitimácia (pasívna alebo aktívna) je stav vyplývajúci z hmotného práva, na základe ktorého je určitá osoba (strana sporu) nositeľom určitého hmotného práva alebo povinnosti. Jej nedostatok sa prejaví vo výsledku konania tým, že v prípade pasívnej legitimácie (jej nedostatku) bude žaloba voči takej strane sporu zamietnutá. Vzhľadom na uvedené nie je možné záverom súdu prvej inštancie (bod 1.5 napadnutého rozsudku), ktorý žalobu zamietol pre nedostatok pasívnej vecnej legitimácie nič vytknúť.

2.1 Odvolacie námietky žalobcu, že postupom Okresného súdu Bratislava I, ktorý nepripustil ním navrhované zmeny žaloby došlo k porušeniu článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, článku 46 Ústavy Slovenskej republiky a bolo porušené jeho právo na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces, vyhodnotil odvolací súd ako nedôvodné, nakoľko sa k nim vyjadril už vo svojom zrušujúcom uznesení z 26. apríla 2017 č. k. 9Co/100/2015-672. Žalobca spochybňoval súlad procesného postupu súdu prvej inštancie s ustanoveniami právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 a tiež súlad postupu súdu podľa právnej úpravy účinnej po tomto dni. Podľa už prezentovaného názoru odvolacieho súdu k rozhodnutiu súdu o tom, či pripustí zmenu žaloby, treba uviesť, že zmena žaloby nesmie byť v rozpore so zásadou hospodárnosti konania. To, či dôsledky určitého procesného postupu alebo úkonu sú v súlade s touto zásadou posudzuje iba súd. Ustanovenia § 139 CSP (predtým § 95 O.s.p.), dáva žalobcovi možnosť zmeniť žalobu len so súhlasom súdu; súd zmenu žaloby nepripustí (tiež) vtedy ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe (§ 143 CSP, predtým § 95 ods. 2 O.s.p.). V prípade nepripustenia zmeny žaloby pokračuje súd v konaní o pôvodnej žalobe, pričom žalobca môže uplatniť svoj nárok v novom konaní. Úvaha, či výsledky konania, ku ktorým sa dospelo pred žalobcom požadovanou zmenou žaloby, (ne)môžu byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe súvisí s predbežným hodnotením dôkazov a výsledkom vnútorného presvedčenia sudcu a jeho myšlienkového postupu; preto táto úvaha patrí len súdu rozhodujúcemu o návrhu na pripustenie zmeny žaloby. Pokiaľ je ním súd prvej inštancie, žalobca nie je oprávnený napadnúť odvolaním

správnosť tejto jeho úvahy, lebo odvolanie proti uzneseniu, ktorým sa pripustila alebo nepripustila zmena žaloby, nie je prípustné (§ 357 CSP, predtým § 202 ods. 3 písm. f/ O.s.p.). Odvolací súd konštatoval, že nemôže prehodnocovať správnosť tejto úvahy súdu prvej inštancie a preto sú tieto námietky žalobcu týkajúce sa odňatia možnosti konať resp. porušenia práva na spravodlivý proces nedôvodné. Poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2011, sp. zn. 2Cdo/161/2011 (publikované ako judikát v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 3/2012 pod R 52/2012). Obsahovo identické právne závery zaujal najvyšší súd aj v ďalších rozhodnutiach (sp. zn. 2 Cdo 161/2011, 6 Cdo 186/2011, 5 Cdo 56/2012, 4 Cdo 67/2016) a zmena právnej úpravy s účinnosťou od 1. júla 2016 na predmetnom závere nič nezmenila.

2.2 Vzhľadom na ustálenú rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít ako nedôvodnú vyhodnotil odvolací súd i námietku žalobcu, že k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces došlo súdom prvej inštancie aj tým, že tento nerozhodol včas t.j. v lehote 30 dní o jeho návrhu na nariadenie predbežného opatrenia z 2. decembra 2012, ktorým navrhoval, aby súd zakázal previesť sporné spoluvlastnícke podiely na tretie osoby, pričom svojím nekonaním umožnil prevod spoluvlastníckych podielov na žalovaného 4/. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2001, sp. zn. 2 Cdo 162/2011, ktoré bolo v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky publikované pod R 53/2012 s právnou vetou, v zmysle ktorej „sama skutočnosť, že súd v zákonom stanovenej lehote nerozhodol o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, nemá za následok odňatie možnosti účastníka konania pred súdom konať“. K rovnakým záverom dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v ďalšom rozhodnutí z 3. októbra 2013 sp. zn. 3 Cdo 286/2013.

2.3 Podľa názoru odvolacieho súdu neobstoja ani námietky žalobcu, že k porušeniu jeho práva na súdnu a inú ochranu a právo na spravodlivý proces došlo aj postupom odvolacieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9Co 100/2015, keď odvolací súd nedodržel lehotu na rozhodnutie o zmene návrhu § 95 ods. 3 O.s.p., keďže zmena návrhu, ktorá bola súčasťou odvolania bola podaná ešte za účinnosti O.s.p. ktorý zmenu návrhu v odvolacom konaní pripúšťal. Ďalej tým, že odvolací súd o zmene žaloby rozhodol až po viac ako 20 mesiacoch a to za účinnosti nového procesného predpisu CSP tak, že predmetný návrh žalobcu na zmenu nepripustil s odôvodnením, že v zmysle prechodných ustanovení (§ 470 ods. 1 CSP) nová právna úprava dôsledne dodržiava princíp okamžitej aplikovateľnosti procesnoprávných noriem, ktorý znamená, že nová procesná úprava sa použije na všetky konania, a to aj na konania začaté pred dňom účinnosti CSP. Odvolací súd vzhľadom na tieto námietky mal za to, že nie je možné aby skúmal, či v jeho predchádzajúcom konaní, ktorým bol v poradí prvý rozsudok súdu prvej inštancie zrušený a vec vrátená súdu na ďalšie konanie, bolo postupom odvolacieho súdu porušené právo žalobcu na súdnu a inú ochranu a právo na spravodlivý proces. Bol toho názoru, že uvedené môže po splnení procesných podmienok skúmať jedine súd vyššej inštancie v danom prípade Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku, resp. Ústavný súd Slovenskej republiky v konaní o sťažnosti. Aj napriek uvedenému odvolací súd uviedol, že lehoty, v ktorých malo byť súdom rozhodnuté o zmene návrhu (§ 95 ods. 3 O.s.p.), o späťvzátí návrhu (§ 96 ods. 3 O.s.p.), o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia (§ 75 ods. 4 a 5 O.s.p.) a podobne mali (iba) poriadkový, inštruktívny charakter. Ide teda o lehoty, v rámci ktorých má byť príslušné rozhodnutie vydané, pokiaľ je to možné. Sama skutočnosť, že súd v zákonom stanovenej lehote nerozhodol o procesnom návrhu nemá za následok porušenie práva na spravodlivý proces, pričom poukázal na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (Wiesinger c. Rakúsko, rozsudok z 30. októbra 1991, § 60), z ktorého vyplýva, že nerešpektovanie lehoty stanovenej zákonom samo osebe neporušuje čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, môže však byť faktorom pri hodnotení, či sa konanie skončilo v primeranej lehote.

2.4 K námietke žalobcu, že porušeniu práva žalobcu na súdnu a inú ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie došlo aj tým, že odvolací súd v čase vydania zrušujúceho uznesenia z 26. apríla 2017 č. k. 9Co/100/2015-672 ako aj Okresný súd Bratislava I v čase vyhlásenia rozsudku z 13. marca 2018 sp. zn. 8C 102/2008-727 mali vedomosť o prebiehajúcom konaní na Ústavnom súde Slovenskej republiky sp. zn. RvP 193/2017, v ktorom žalobca namietal porušenie základného práva podľa čl. 46 Ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, súdy nepočkali na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej

republiky a vo veci rozhodli, odvolací súd uviedol, že podanie ústavnej sťažnosti nie je skutočnosťou, ktorá by odôvodňovala či už obligatórne alebo fakultatívne prerušenie konania podľa § 162 resp. 164 CSP. Záverom odvolací súd dodal, že mu je v zmysle § 186 CSP z jeho činnosti známe, že Ústavný súd Slovenskej republiky uznesením z 08. februára 2018 č. k. II.ÚS 98/2018-9 sťažnosť žalobcu odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

2.5 Ohľadom namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie, týkajúceho sa absolútnej neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy, keďže súd mal na neplatnosť odstúpenia prihliadať ex officio a mal túto otázku vyriešiť ako otázku predbežnú, odvolací súd uviedol, že vyriešenie tejto predbežnej otázky je vo vzťahu k predmetu konania, ako aj vo väzbe na vymedzený petit žaloby, keďže ďalšie rozšírenia žaloby v časti žalobného petitu neboli súdom prvej inštancie pripustené, irelevantné a právne neopodstatnené. Súd prvej inštancie pri posúdení tejto predbežnej otázky dospel k záverom, že odstúpenie od kúpnej zmluvy a teda aj zrušenie kúpnej zmluvy od počiatku nie je medzi žalovanými 1/ a 3/ ako účastníkmi tejto kúpnej zmluvy sporné, keďže títo žalovaní platnosť odstúpenia nenapádali. Odvolací súd uviedol, že postupu súdu prvej inštancie, ktorý sa vzhľadom na závery o nedostatku pasívnej legitímácie žalovanej 1/ v konaní bližšie nezaoberal argumentmi žalobcu o neplatnosti odstúpenia od kúpnej zmluvy, nie je možné nič vytknúť, keďže tieto neboli spôsobilé privodiť iné právne hodnotenie stavu veci.

2.6 K odvolacej námietke žalobcu, že pri rozhodovaní o trovách konania bolo potrebné aplikovať ustanovenie § 257 CSP, keďže žaloba bola podaná dôvodne, čo predstavuje dôvody hodné osobitného zreteľa na nepriznanie náhrady trov konania žalovaným, odvolací súd uviedol, že nevzhladol dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré by umožnili postup v zmysle citovaného ustanovenia a to s prihliadnutím na majetkové, sociálne a osobné pomery strán sporu. Odvolací súd nezistil ani žiadne také správanie sa žalovaných, ktoré by malo za následok prietahy v súdnom konaní, alebo ktoré by inak účelovo bránilo žalobcovi domáhať sa ochrany nimi tvrdeného práva a rovnako nie sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa s prihliadnutím na okolnosti, za ktorých žalobca uplatnil svoj návrh v konaní. Žalobca v spore nepreukázal žiadne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné dospieť k záveru, že od žalovaných možno spravodlivo požadovať, aby účelne vynaložené trovy konania (právneho zastúpenia) znášali z vlastných prostriedkov, keď samotná žalobcom tvrdená skutočnosť, že žaloba bola pôvodne podaná dôvodne, nemôžu v tomto smere obstáť.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 420 ods. 1 písm. f) CSP. Mal za to, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľ namietal, že postupom súdu prvej inštancie, ktorý nepripustil zmenu petitu a ním navrhované zmeny žaloby došlo k porušeniu ustanovení čl. 36 ods. 1. Listiny základných práv a slobôd a čl. 46 Ústavy SR. Ďalej namietal, že ani odvolací súd nezodôvodnil, či postup súdu prvej inštancie je legitímny a aké dôvody sudca prvej inštancie vzhladol, keď nepripustil takúto zmenu petitu, ktorá mala pre ďalšie súdne konanie a rozhodnutie vo veci kardinálny dopad. Žalobca bol toho názoru, že rozhodnutie možno zaradiť do kategórie „prekvapivých“. Žalobca uviedol, že princíp hospodárnosti podľa § 143 ods. 1 CSP bol zachovaný aj v prípade siedmeho návrhu na pripustenie zmeny petitu (R 45/1996), pretože podával zmeny petitu reagujúc na konanie žalovaných a nešlo o snahu predlžovania konania. Okresný súd, resp. Krajský súd v Bratislave pripustili do konania vstup žalovaného 3/ a 4/, pričom žalobca výlučne v tomto kontexte, resp. vzhľadom na výpovede žalovaných 1/ a 3/ k jednostrannému odstúpeniu od kúpnej zmluvy navrhoval, aby sa otázka platnosti/neplatnosti jednostranného odstúpenia od kúpnej zmluvy v konaní riešila ako otázka prejudiciálna, avšak vo vzťahu k určaniu vlastníckeho práva žalovanej 1/ k sporným spoluvlastníckym podielom. Žalobca uviedol, že nikdy nenavrhoval riešiť otázku platnosti jednostranného odstúpenia od kúpnej zmluvy bez ohľadu na to, že žalovaná 1/ nie je vlastníkom sporných spoluvlastníckych podielov, žiadal tak výlučne vo vzťahu k určaniu vlastníckeho práva žalovanej 1/ k sporným spoluvlastníckym podielom. Mal za to, že ak by súd včas rozhodol a vyhovel vyššie uvedenému návrhu žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia a/alebo by vyhovel aspoň jednému z návrhov žalobcu na zmenu žaloby, a pripustil zmenu žalobného návrhu v časti určenia vlastníckeho práva žalovanej 1/ k sporným

spoluvlastníckym podielom, bolo by možné vyhovieť návrhu žalobcu, aj keď v čase vynesenia rozsudku okresného súdu už žalovaná 1/ nebola ich vlastníčkou. Podľa dovolateľa v odvolaní preukázal, že v konaní pred súdom prvej inštancie nešlo iba o skutočnosť, že súd v zákonom stanovenej lehote nerozhodol o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia, ale preukázal aj to, že práve nerozhodnutím súdu v stanovenej lehote došlo k odstúpeniu od predmetnej kúpnej zmluvy, na základe čoho bol nútený meniť petit žaloby, ktorého zmenu nakoniec súd prvej inštancie neodsúhlasil. Žalobca taktiež namietal, že odvolací súd sa vôbec nezaoberal absolútnou neplatnosťou jednostranného odstúpenia od kúpnej zmluvy a následného prevodu sporných spoluvlastníckych podielov na žalovaného 4/, čím bolo porušené jeho právo na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces, pričom argumentáciu súdu prvej inštancie v časti vecného a právneho odôvodnenia neplatnosti jednostranného odstúpenia od kúpnej zmluvy ako aj argumentácia dôvodu, prečo sa zaobranie prvostupňového súdu „v rámci prejudiciálnej otázky žalobcu“ otázkou platnosti alebo neplatnosti odstúpenia do kúpnej zmluvy zo dňa 17. júna 2005, nemá vplyv na skutočnosť, že žalovaná 1/ nie je v čase rozhodovania súdu zapísaná na príslušnom liste vlastníctva ako vlastník sporných spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach, považoval žalobca bez riadneho odôvodnenia za formalistické, neprípustné, neodôvodnené a nepreskúmateľné. Z uvedených dôvodov žalobca žiadal rozsudok prvoinštančného súdu ako aj odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

4. Vo vyjadrení k dovolaniu žalobcu žalované 1/ a 2/ uviedli, že žalobcovi nebolo súdom zasiahnuté súdu do jeho práva na spravodlivý proces, resp. že by konaním súdu mu bolo akokoľvek znemožnené, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňoval jemu patriace procesné oprávnenia. Dovolaciemu súdu navrhli, aby dovolanie žalobcu odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. f) CSP a priznal im nárok na plnú náhradu trov dovolacieho

4.1 Žalovaní 3/ a 4/ vo svojom vyjadrení konštatovali, že v rozsahu dôvodov vymedzených v dovolaní žalobcu, toto nie je prípustné. Mali za to, že odvolací súd sa vysporiadal s námietkou, týkajúcou sa nesprávneho procesného postupu ohľadne nepripustenia zmeny žaloby, čo malo následne zásadný vplyv na konečné rozhodnutie. K námietke, týkajúcej sa nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia žalovaní 3/ a 4/ uviedli, že v odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup bol v odôvodnení dostatočne vysvetlený, a to nielen s poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Preto navrhli, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť, pretože nie je prípustné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho

súdu. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

10. V danom prípade dovolateľ prípustnosť svojho dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

11. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

12. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R

129/1999 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

14. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jeho práva na spravodlivý proces.

15. Z dovolacej argumentácie žalobcu vo väzbe na ustanovenie § 420 písm. f) CSP vyplýva jeho nesúhlas s postupom súdu prvej inštancie, ktorý nepripustil zmenu petítu ním navrhovanej zmeny žaloby, čím podľa jeho presvedčenia došlo k porušeniu ustanovení čl. 36 ods. 1. Listiny základných práv a slobôd a čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky. Žalobca uviedol, že nikdy nenavrhol riešiť otázku platnosti jednostranného odstúpenia od kúpnej zmluvy bez ohľadu na to, že žalovaná 1/ nie je vlastníkom sporných spoluvlastníckych podielov, žiadal tak výlučne vo vzťahu k určeniu vlastníckeho práva žalovanej 1/ k sporným spoluvlastníckym podielom. Mal za to, že ak by súd včas rozhodol a vyhovel vyššie uvedenému návrhu žalobcu na nariadenie predbežného opatrenia a/alebo by vyhovel aspoň jednému z návrhov žalobcu na zmenu žaloby, a pripustil zmenu žalobného návrhu v časti určenia vlastníckeho práva žalovanej 1/ k sporným spoluvlastníckym podielom, bolo by možné vyhovieť návrhu žalobcu aj keď v čase vynesenia rozsudku okresného súdu už žalovaná 1/ nebola ich vlastníčkou. Vádu zmätočnosti dovolateľ tiež videl v prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu a tiež v jeho nedostatočnom odôvodnením ktoré označil za „formalistické, neprípustné, neodôvodnené a nepreskúmateľné“.

16. Podľa § 140 CSP, zmena žaloby je návrh, ktorým sa rozširuje uplatnené právo alebo sa uplatňuje iné právo, a taktiež je to i podstatná zmena alebo doplnenie rozhodujúcich skutočností tvrdných v žalobe. Za zmenu žaloby sa však nepovažuje úkon žalobcu, ktorým mení uplatnený nárok, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu.

17. Podľa § 142 CSP, o prípustnosti zmeny žaloby súd rozhoduje uznesením (§ 234 ods. 1) voči ktorému nie je prípustné odvolanie (§ 357 a contrario), a to spravidla na pojednávaní, na ktorom bola zmena navrhnutá, alebo na pojednávaní, ktoré nasleduje bezprostredne po tom, ako bola zmena žaloby uplatnená podaním mimo pojednávania. Uznesenie, ktorým súd pripustil zmenu žaloby, doručuje súd subjektom, ak neboli prítomné na pojednávaní, na ktorom nastala zmena, do vlastných rúk.

18. Osobitne treba zdôrazniť, že úvaha, či výsledky konania, ku ktorým sa dospelo pred žalobcom požadovanou zmenou žaloby, (ne)môžu byť podkladom pre konanie o zmenenej žalobe, súvisí s predbežným hodnotením dôkazov a výsledkom vnútorného presvedčenia sudcu a jeho myšlienkového postupu; preto táto úvaha patrí len súdu rozhodujúcemu o návrhu na pripustenie zmeny žaloby. Pokiaľ je ním súd prvej inštancie, žalobca nie je oprávnený napadnúť odvolaním správnosť tejto jeho úvahy, lebo odvolanie proti uzneseniu, ktorým sa pripustila alebo nepripustila zmena žaloby, nie je prípustné. Ani dovolací súd, posudzujúci prípustnosť dovolania z hľadiska možnosti výskytu procesnej vady konania v zmysle § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (aktuálne v zmysle § 420 písm. f) CSP), nemôže prehodnocovať správnosť tejto úvahy súdu (viď rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo 262/2009).

18.1. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca v priebehu sporu žiadal o zmenu žaloby sedemkrát a raz v odvolacom konaní. V odvolacom konaní žiadal o zmenu žaloby a na základe nej o určenie, že „vlastníkom spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach je žalovaná 1/, a nahradenie prejavu vôle žalovanej 1/ tak, že predá sťažovateľovi spoluvlastnícke podiely na nehnuteľnostiach za kúpnu cenu vo výške 25 227,38 eur uvedenú v kúpnej zmluve č. V-1824/05 uzatvorenej medzi žalovanou 1/ ako kupujúcou a žalovaným 3/“. Odvolací súd uznesením z 31. októbra 2016 (č.l. 666 a nasl. spisu) návrh na zmenu nepripustil, pretože Civilný sporový poriadok zmenu žaloby v odvolacom konaní zakazuje. Odvolací súd rozhodol výrokom: „Odvolací súd zmenu žaloby tak, ako je uvedené v odvolaní žalobcu zo dňa 19. decembra 2014 nepripúšťa“. Správnosť tohto postupu bola predmetom preskúmania aj zo strany Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý uznesením z 08. februára 2018 č. k. II.ÚS 98/2018-9 sťažnosť žalobcu namietajúceho porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd na postup odvolacieho súdu ako zjavne neopodstatnenú odmietol. Okrem iného v dôvodoch rozhodnutia uviedol, že „...podľa Občianskeho súdneho poriadku (§ 95) aj Civilného sporového poriadku (§ 143 ods. 1) súd nepripustí zmenu žaloby, ak by výsledky doterajšieho konania nemohli byť podkladom na konanie o zmenenej žalobe (Zákaz zmeny žaloby podľa nového Civilného sporového poriadku v odvolacom konaní obmedzuje túto otvorenosť na druhoinštančnom súde.). Z kritéria dostatočnosti výsledkov doterajšieho konania jasne vyplýva značný priestor súdu a nenárokovosť zmeny žaloby. Žalobca môže svoje upravené nároky uplatniť v novej žalobe s tým, že prípadná premlčacia lehota mohla spočívať v skoršom konaní. Rozhodnutie o zmene žaloby by tak mohlo byť predmetom kasačného rozhodnutia ústavného súdu len vo výnimočných prípadoch...“. V danom prípade sa o takýto výnimočný prípad nejednalo (v prerokúvanej veci sa vynárala aj otázka, či vzhľadom na prechodné ustanovenia Civilného sporového poriadku nemal byť zachovaný procesný úkon návrhu na zmenu žaloby v odvolacom konaní podaný ešte podľa staršieho predpisu.), a to vzhľadom na okolnosti veci. K týmto sa bližšie Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril v bodoch 12 a 13 svojho rozhodnutia. V podstate uviedol, že v odvolacom konaní najprv rozhodol krajský súd napadnutým uznesením o nepripustení zmeny, a potom o samotnom odvolaní. Z rozhodnutia krajského súdu o samotnom odvolaní vyplýva, že okresný súd o šiestom, predposlednom návrhu sťažovateľa (č. l. 528 spisu zo 16. mája 2014) na zmenu žaloby rozhodol uznesením z 24. júla 2014 č. k. 8C 102/2008-557 tak, že síce nepripustil zmenu žaloby v I. a II. časti petitu, ale zároveň nerozhodol o zmene žaloby v III. časti (rozšírenia) petitu vo vzťahu k žalovanej 4/. Na základe tohto zistenia odvolací súd (uznesením z 26. apríla 2017 sp. zn. 9Co/100/2015 - pozn. dovolacieho súdu) zrušil rozsudok prvoinštančného súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie, aby sa ustálil predmet konania a žalobcovi zachoval procesný komfort dvojinštančnosti. Z uvedeného vyplýva, že v čase rozhodovania ústavného súdu (08. februára 2018) sa vec vrátila do štádia pred žiadosťou o siedmu, dokonca šiestu zmenu žaloby a v tomto zmysle v podstate odpadol predmet konania ústavnej sťažnosti.

18.2. Súd prvej inštancie v ďalšom konaní po prvom zrušujúcom uznesení odvolacieho súdu nepripustil podľa § 143 CSP dňa 2. októbra 2017 zmenu žaloby vo vzťahu k žalovanej 4/ „o nahradenie prejavu vôle k sporným spoluvlastníckym podielom na LV XXXX, LV XXX, LV XXXX a LV XXXX pre kat. územie Staré Mesto, obec Bratislava“ s odôvodnením, že výsledky doterajšieho konania a dokazovania nemôžu byť podkladom pre konanie o zmenenom návrhu (bližšie viď č.l. 686 spisu).

18.3. S poukazom na uvedené (pod bodmi 16 až 18.2. tohto rozhodnutia) a tiež vzhľadom na závery vyslovené Ústavným súdom Slovenskej republiky v uznesení z 08. februára 2018 č. k. II.ÚS 98/2018-9 dovolací súd uzatvára, že dovolateľ v danom prípade neopodstatnene namietal porušenie svojich procesných práv tým, že súdy nižších inšancií nevyhoveli jeho návrhu na zmenu žaloby.

19. Pokiaľ dovolateľ vytýka súdom nižších inšancií tiež to, že nesprávne právne posúdili návrhy na zmenu žaloby tým, že návrhom nevyhoveli, dovolací súd pripomína, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014).

20. Dovolací súd zdôrazňuje, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nezakladá skutočnosť,

že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočíva na nesprávnych právnych záveroch (porovnaj najmä judikáty R 54/2012 a R 24/2017). Aj z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

21. Zo žalobcom formulovaných dovolacích námietok vyplýva, že namieta aj „prekvapivosť“ rozhodnutia odvolacieho súdu. Táto skutočnosť sa vo všeobecnosti považuje v judikatúre najvyššieho súdu za vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ CSP .

22. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Citované ustanovenie je odrazom princípu predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, ktorý tvorí súčasť princípu právnej istoty a práva na spravodlivý proces. Jeho účelom je zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí odvolacími súdmi, t. j. „prekvapeniu“ účastníkov konania v prípade možného iného právneho posúdenia veci odvolacím súdom bez toho, aby im bolo umožnené vyjadriť sa k použitiu iného ustanovenia všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce (I. ÚS 736/2016). Predvídateľnosť súdnych rozhodnutí sa prejavuje v tom, že odvolací súd v prípade meritórneho rozhodnutia o odvolaní ešte pred vyhlásením rozhodnutia oboznámi sporové strany so svojim v konaní ešte nevysloveným právnym názorom, ktorý je odlišný od právneho názoru uvedeného v rozhodnutí súdu prvej inštancie, a vytvorí stranám priestor, aby mohli k tomuto právnemu názoru zaujať stanovisko.

23. Aplikácia ustanovenia § 382 CSP odvolacím súdom však prichádza do úvahy výlučne za splnenia dvoch kumulatívnych podmienok, a to 1/ ak žalobou uplatnený procesný nárok treba posúdiť podľa celkom iného („nového“) právneho predpisu, ako ho posúdil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu, ale iného jeho ustanovenia (iného paragrafu alebo iného jeho odseku), a 2/ ak toto iné zákonné ustanovenie je rozhodujúce pre meritórne rozhodnutie, t. j. že má byť právnym základom, pod ktorý treba subsumovať skutkový stav zistený súdom prvej inštancie (§ 383 CSP) alebo po doplnení dokazovania odvolacím súdom (§ 384 CSP). Ak nie je splnená čo i len jedna z vyššie uvedených podmienok, odvolací súd nemá povinnosť postupovať v zmysle § 382 CSP, z čoho potom vyplýva, že jeho rozhodnutie nemožno považovať za prekvapivé a takýto jeho postup nemôže viesť k vade zmätočnosti a založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP (porov. sp. zn. 3 Obdo 1/2019).

24. Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že v danom prípade odvolací súd nebol povinný postupovať podľa § 382 CSP a vyzývať strany na vyjadrenie k možnému použitiu iného ustanovenia právneho predpisu, tak ako v dovolaní namieta žalobca, pretože odvolací súd žalobou uplatnený nárok právne neposúdil podľa takého ustanovenia právneho predpisu, ktoré by pri doterajšom rozhodovaní vo veci nebolo použité. Súdny oboch nižších inštancií na prejednávanej veci aplikovali rovnaké ustanovenie § 140 Občianskeho zákonníka upravujúce predkupné právo. Porovnaním oboch rozhodnutí súdov nižších inštancií je zrejmé, že odvolací súd v danom prípade nepoužil žiadne „nové“ ustanovenie právneho predpisu, ktoré by doteraz nebolo v konaní použité, resp. ku ktorému by strany nemali možnosť v doterajšom priebehu konania zaujať svoje stanovisko.

25. So zreteľom na uvedené (pod bodmi 22. až 24. tohto rozhodnutia) dovolací súd uzatvára, že žalobca neopodstatnene vytýka, že odvolací súd svojim nesprávnym procesným postupom porušil jeho právo na spravodlivý proces tým, okrem iného aj tým, že nepostupoval v zmysle § 382 CSP a v dôsledku toho je jeho rozhodnutie zaťažené vadou prekvapivosti.

26. Napokon v preskúmvanej veci dovolateľ videl vadu podľa § 420 písm. f/ CSP tiež v odôvodnení/nepreskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (aj súdu prvej inštancie), ktoré označil za formalistické, neprípustné, neodôvodnené a nepreskúmateľné, a to z dôvodov lebo súdy nižších inštancií „...sa nezaoberali absolútnou neplatnosťou jednostranného odstúpenia od kúpnej zmluvy

a následného prevodu sporných spoluvlastníckych podielov na žalovaného 4/, čím bolo porušené právo žalobcu na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces...“ Argumentáciu súdu prvej inštancie ohľadom (ne)platnosti jednostranného odstúpenia od kúpnej zmluvy zo dňa 17. júna 2005 a prečo táto skutočnosť nemá vplyv na to, že žalovaná 1/ nebola v čase rozhodovania súdu zapísaná na príslušnom liste vlastníctva ako vlastníčka sporných spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach, označil žalobca za nedostatočnú.

27. Dovolací súd pripomína, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Súd sa teda musí zaoberať účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné. Inak povedané k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, III. ÚS 47/2019, 4Cdo/34/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 8Cdo/152/2018).

28. Pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadné nesprávne právne posúdenie vecí prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

29. V zmysle judikatúry ústavného súdu platí, že súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (II. ÚS 675/2014, IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

30. Aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva platí, že judikatúra síce nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia; ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998).

31. V danom prípade dovolací súd nezistil, že by išlo o takýto extrémny prípad vybočenia z medzi ustanovenia § 393 ods. 2 CSP, ktorým by došlo k porušeniu práva žalobcu na spravodlivý proces. V prejednávanej veci súd prvej inštancie dospel k záveru o nedôvodnosti žaloby, z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovanej 1/, ktorá „...nie je v súčasnej dobe zapísaná na príslušnom liste vlastníctva ako vlastníčka spoluvlastníckych podielov na nehnuteľnostiach, a tak súd nemohol vyhovieť žalobe a nahradiť jej prejav vôle...“. Pokiaľ žalobca počas konania namieta, že žalovaná 1/ sa „účelovo a nezákonne zbavila svojho vlastníctva tým, že dňa 07. októbra 2009 odstúpila od kúpnej zmluvy zo dňa 17. júna 2005, a preto považoval jej odstúpenie od kúpnej zmluvy za neplatné a žiadal, aby sa súd s otázkou platnosti alebo neplatnosti vysporiadal ako s prejudiciálnou otázkou“ súd prvej inštancie uviedol, že ustálenie tejto otázky „nemalo žiadny vplyv na meritorne rozhodnutie a navyše právo odstúpiť od zmluvy je subjektívnym právom účastníka zmluvy, ktoré nemôže uplatniť tretia osoba, ktorá nie je účastníkom záväzkového právneho vzťahu...“. Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 387 ods. 1 CSP. Je zrejmé, že prvoinštančným súdom obstarané skutkové zistenia a ich právne posúdenie považoval za natoľko správne, že ich nepotreboval nijako korigovať. Z odôvodnení rozhodnutí súdov (odvolacieho a prvoinštančného), chápaných v ich organickej

/kompletizujúcej/ jednote (viď rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08), je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd a aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu. Odvolací súd odôvodnil potvrdzujúci výrok svojho rozhodnutia spôsobom zodpovedajúcim zákonu. V dôvodoch svojho rozhodnutia uvádza, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania žalobcu, zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozsudok súdu prvej inštancie považuje za vecne správny, k čomu na zdôraznenie jeho správnosti doplnil aj ďalšie dôvody, najmä v reakcii a za účelom vysporiadania sa s podstatnými odvolacími námietkami. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva nejasnosť a nezrozumiteľnosť, či nepresvedčivosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Odvolací súd sa vysporiadal vo svojom odôvodnení so všetkými podstatnými námietkami žalobcu, obsahovo totožnými s tými, ktoré boli vznesené aj v podanom dovolaní, a týkajúcich sa odňatia možnosti konať resp. porušenia práva na spravodlivý proces. V uvedenom smere dostal žalobca dostatočné a zrozumiteľné vysvetlenie.

Názory prezentované súdmi nižších inštancií zodpovedajú aj záverom súdnej praxe najvyššieho súdu v zmysle ktorých, „...kto v čase pred dovolaním sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu previedol na tretiu osobu vec nadobudnutú na základe tohto právneho úkonu, disponoval s vecou ako vlastník a jeho dispozícia mala právne účinky prevodu vlastníctva. Dovolanie sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu nemá vplyv na právne postavenie tretích osôb, ktoré dobromyseľne nadobudli vlastníctvo od účastníka relatívne neplatného právneho úkonu v čase, ktorý predchádzal dovolaniu sa relatívnej neplatnosti“ (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. decembra 2011 sp. zn. 6Cdo 221/2010). Vo všeobecnosti možno ďalej uviesť, že predkupné právo podielových spoluvlastníkov je založené priamo zákonom a ako také má vecnú povahu. Právnu podstatu predkupného práva možno vymedziť ako právny vzťah, v ktorom jeden individuálne určený subjekt, t. j. konkrétne oprávnená osoba (spoluvlastník) má právo kúpiť (vykúpiť) vec od druhého individuálne určeného subjektu (spoluvlastníka), t. j. od konkrétne povinnej osoby ako prvý za predpokladu, že tento druhý spoluvlastník chce previesť svoj spoluvlastnícky podiel (R 57/2006). Oprávnený spoluvlastník z predkupného práva má pri porušení povinností zo strany zviazaného spoluvlastníka na výber tieto možnosti: a) domáhať sa vyslovenia relatívnej neplatnosti zmluvy o prevode podielu zo spoluvlastníctva na tretiu osobu (§ 40a); b) domáhať sa voči nadobúdateľovi (tretej osobe), aby mu predaný spoluvlastnícky podiel ponúkla na kúpu za rovnakých podmienok, za ktorých ich kúpil od zviazanej osoby. Ak tak nadobúdateľ podielu neurobí dobrovoľne, oprávnený spoluvlastník má právo domáhať sa na súde vydania rozhodnutia, ktorým sa pri kúpnej zmluve nahradí prejav vôle nadobúdateľa (§ 161 ods. 3 OSP); c) ponechať si predkupné právo, ktoré však začne pôsobiť až voči nadobúdateľovi podielu (§ 603 ods. 3 in fine; viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 22. septembra 2010, sp. zn. 3 Cdo 122/2009 a rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 30. Novembra 2010 sp. zn. 4 Cdo 334/2010). Oprávnený spoluvlastník pri porušení jeho predkupného práva sa nemôže s úspechom domáhať ochrany formou podania návrhu o určenie neplatnosti zmluvy o prevode podielu a súčasne vydania rozhodnutia, ktorým sa pri kúpnej zmluve nahradí prejav vôle pôvodného spoluvlastníka (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. augusta 2010, sp. zn. 5Cdo 211/2009).

V preskúmvanej veci sa žalobca ako oprávnený spoluvlastník (čo správne konštatoval súd prvej inštancie) pri porušení predkupného práva nedovoľoval neplatnosti právneho úkonu podľa § 40a Občianskeho zákonníka a domáhal sa nadobudnutia prevedeného spoluvlastníckeho podielu podľa § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka; išlo o situáciu, keď platnosť zmluvy a jej právne účinky zostali zachované, čo samo osebe zložilo jednak právnu možnosť odstúpenia od takejto zmluvy a jednak možnosť uplatňovať zostávajúce nároky plynúce z porušenia predkupného práva vrátane oprávnenia domáhať sa nadobudnutia (odkúpenia) spoluvlastníckeho podielu za rovnakých podmienok, za akých došlo k jeho prevodu. K tomu porovnaj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 18. apríla 2018, sp. zn. I. ÚS 131/2018. Zrušením (ukončením) zmluvy v dôsledku odstúpenia (obdobne i dovolaním sa jej neplatnosti) ide o stav, keď zaniká efektívna možnosť dovoľávať sa práva na kúpu spoluvlastníckeho podielu podľa § 603 ods. 3 Občianskeho zákonníka z porušenia zákonného predkupného v zmysle § 140 Občianskeho zákonníka. Odstúpenie od zmluvy je totiž jedným z právnych nástrojov na dosiahnutie zrušenia zmluvy. Využitím práva odstúpiť od zmluvy dochádza k zániku záväzkov zo zmluvy a k naplneniu jednej z výnimiek zásady pacta sunt servanda. Po navrátení veci do

pôvodného stavu („restitutio in integrum“) obnovením pôvodnej štruktúry vlastníckych (spoluvlastníckych) práv k nehnuteľnostiam spoluvlastníci (v danom prípade žalobca), ktorých zákonné predkupné práva boli pôvodne porušené, sa už nemôžu úspešne domáhať na bývalých nadobúdateľoch predaja spoluvlastníckeho podielu (viď uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 131/2018).

32. Najvyšší súd vyššie uvedené dopĺňa poukázaním na konštatovanie ústavného súdu v rozhodnutí sp. zn. IV. ÚS 196/2014 (ktoré sa síce týkalo právneho stavu do 30. júna 2016, je však naďalej aktuálne), v zmysle ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti.

33. Dovolateľ v danom prípade preto neopodstatnene namietal, že súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f/ CSP, preto dovolací súd dovolanie ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

34. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 438 ods. 1 CSP v spojení s § 453 ods.1 a § 262 ods. 1 CSP tak, že v súlade so zásadou úspechu (§ 255 ods. 1 CSP) priznal žalovaným nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcovi. O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.